

MALINA’NIN OBSESİF ANLATICISI*

Obsessive Narrator of Malina

Yrd. Doç. Dr. Zennube ŞAHİN YILMAZ**

Özet

Avusturya kökenli Ingeborg Bachmann’ın ben-anlatıcı aracılığıyla okurun karşısına çıkan Malina adlı romanında, anlatıcı özel bir işlev üstlenir. Romanın merkezinde yer alan kadın figür, romanın ben–anlatıcısı olarak karşımıza çıkar ve olayları birebir aracısız okura aktarır. Anlatıcı, romanın hem reflektör figürü hem de başkişisidir. Yani romanda hem yaşayan hem aktaran bir anlatıcı konumundadır. Psikolojik veriler ışığında incelediğimiz romanda anlatıcının iç dünyası, kişiliği, toplumdaki yeri ve aile içi ilişkileri başkişiyi tanımamız açısından önemli bulgular içerir. Obsesif kişilik bozukluğunu çözüme kavuşturmak için bize yardımcı olan Psikoloji bilimin dışında, Bachmann’ın biyografisi de bize bu bağlamda yol gösterir. Birçok biyografik ve psikolojik verinin yer aldığı roman, hem kaynak hem de aracı olan anlatıcının duygu dünyasına okuru tanık eder. Roman, Bachmann’ın yansıma alanı olarak düşünülebileceği gibi yarattığı kurmaca kişilerle de bu yansıma alanı anlatıcı ağırlıklı incelemeye elverişli bir zemin oluşturur.

Anahtar Kelimeler: Anlatıcı, Psikoloji, Obsesif Kişilik Bozukluğu, Biyografi.

Abstract

Austrian origin Ingeborg Bachmann’s novel Malina, which through I-narrator confronts the reader; the narrator has a specific function. The female figure located in the central of the novel appears as I-narrator in the novel and it transmits to the reader highlights a first-hand. The narrator of the novel is the figure of the reflector and the central figure. Therefore, narrator who both lives and transfers is in Position in the novel. In the novel we have examined in the light of psychological data, the inner world of the narrator, personality, place in society and family relationships contains important findings in terms of identify of the central figure. To resolve the obsessive personality disorder, outside of psychology that helps us Bachmann's biography also shows us the way in this regard. The novel takes place many biographical and psychological data witnesses the reader emotional world of the narrator. The novel can be considered Bachmann reflection

* Bu çalışma, 19-22 Mayıs 2016 tarihleri arasında Almanya’nın Berlin şehrinde gerçekleştirilen uluslararası AGP International Humanities and Social Sciences Conference adlı kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuş, başlıkta ve içerikte değişiklikler yapılarak yayına hazırlanmıştır.

**Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, zshahin@atauni.edu.tr.

area with fictional person the created, this reflection area is a suitable basis for examining to narrator mainly.

Key Words: Narrator, Psychology, Personality Disorder Obsessive, Biography.

I. Giriş

Savaş sonrası feminizm akımının öncülerinden biri olan Bachmann'ın yapıtlarında çoğunlukla erkeğin baskısı altında kalan ve erkeğin baskın olduğu ilişkiler yaşayan kadın figürler, başkışı olarak karşımıza çıkar. Bachmann, kadının modern toplumdaki rolünü hem ruhsal hem sosyal hem de fiziksel bağlamda ortaya koyar. Gerek şiirlerinde ve dramalarında gerekse öykü ve romanlarında Bachmann benzer konuları ele alır. Bu benzer konuların başkışısı kadındır (Arak, 2007: s. 198). Hem yaşayan hem de aktaran başkışilerin genelde kadın olması ve onlara kendisinden özellikler yüklemesi, Bachmann'ın yapıtlarındaki otobiyografik özelliklerden birisidir (Kostka, 2009: s. 10). Romanın merkezine yerleştirdiği ben-anlatıcı Bachmann ile birçok noktada kesişir ve ruh dünyalarının benzerliği kurdukları ilişkilerde somutlaşır. Bu ilişkilerdeki konumlarından dolayı, kendilerini sorgulayan ama çıkış yolu bulmayan yapıları ile de benzerlikleri dikkat çeker.

Ingeborg Bachmann'ın 1971 yılında yayımlanan "Malina" (Bachmann, 2004) adlı romanı kadını hem iç dünyası hem de dış dünyası ile ele alırken toplumsal panoramayı da göz ardı etmez. Bachmann'ın kendi hayatından yer yer kesitler sunan bu roman, içerdiği otobiyografik veriler ile de dikkat çeker.

Romanda ben anlatıcının tutkuyla sevdiği Ivan ile ilgili kesitlerde verdiği tepkiler, onun çok sağlıklı olmayan ruhsal durumuna bir göndermedir. Bu bağlamda, kişinin çevresiyle kurduğu iletişimin yanı sıra kendi içinde de kurduğu/kurmaya çalıştığı iletişimini göz ardı etmemek gerekir. Bu iç iletişim, kişinin kendisiyle çelişmeye başlamasıyla bozulur. Bilinçaltındaki düşüncelerle bilinç alanındaki düşünceler birbiriyle çatışır. Baskı altında tutulan bu çatışma halindeki düşünceler, kişide birtakım bozuklukların ortaya çıkmasına neden olur ve kişinin davranışlarına yansır hatta bazen kişiyi yönlendirir (Dökmen, 2006: s. 22). Kişiyi yönlendiren bu düşüncelerin arka planında kişisel bir sorun aransa da, bu yönelimin temelinde toplumsal şartlar, sosyal yaşam da söz konusudur. Bu bağlamda figürlerin ruhsal çözümlemelerinde hem çevresel etmenler hem de kişilik yapısı olumsuz etkileri sembolize eder (Kaygın, 2016: s. 25). Anlatıcı da hem kendi kişilik yapısından hem de asosyal bir kişi olmasından dolayı tarafsız düşünemeyen ve çoğunlukla bilinçaltı tarafından yönlendirilen bir figür konumundadır. Dişiliğini dahi Ivan için ortaya koyması ve onu etkilemek için uğraşması, aslında kendi içsel çöküşünün başlangıcı olarak kabul edilir. Çünkü anlatıcı, Ivan ile hem iç dünyada hem de dış dünyada/toplumda/sosyal ortamda kendisini kaybetmeye başlar (Karabacak, 2013: s. 240).

Anlatıcının figürleri ve kurmaca dünyayı aktarma biçimi, kendi psikolojisi ile yakından ilgilidir. Çünkü çelişkiler, sempatiler, nefret, ilişkiler anlatıcının

duygularında belirgindir ve onun bilinç karmaşasını yansıtan cümleleriyle bir reflektör işlevi görmektedir (Nünning, 2010: s. 59). Nitekim romanda da kişisel bir perspektif söz konusudur ve anlatıcı, romandaki fonksiyonundan dolayı reflektör anlatıcı-figür konumundadır. Okura kendisi ve ilişkisi hakkında sınırsız bilgi verir. Olay örgüsü, ben-anlatıcının bakış açısından aktarılır. *Malina* romanı, öznellik/kişisellik, kimlik sorunu, kişinin toplumsal boyutu, bilinçaltı/iç dünya gibi konu başlıklarıyla modern dönem yazımından özellikler sunar ve içerdiği psikolojik veriler ile kişinin sadece dış dünyadan ibaret olmadığını aksine iç dünyasının onu yönlendirdiğini somutlaştırır. Kişi, toplumsal boyutundan çok kişisel/bireysel anlamı ile ön planda yer alır. Aslında Bachmann, Freud ve Jung ile çalıştığı için onlardan etkilenmiş ve *Malina* da dâhil bu etkileri bütün yapıtlarında bilinçli ya da bilinçsiz yansıtmıştır. Yapıtlarında psikolojik verilerin çok olmasının nedeni sadece üzerinde çalıştığı bu kişiler değil aynı zamanda kendisinin de birtakım sıkıntılarının olmasıdır (Krylova, 2007: s. 37). Krylova'nın yaptığı bu saptama bir anlamda yazardan anlatıcıya ve figürlere uzanan psikolojik bağlamda sıkıntılı bir güzergâha/yola da işaret etmektedir. Bu çalışma, söz konusu yolu anlatıcı aracılığıyla aydınlatma denemesi olarak görülebilir.

II. Başkişinin Aile İçindeki Kişilik Gelişimi

Malina bir bütün olarak değerlendirildiğinde, anlatıcının ruhsal oluşum/gelişim sürecinde birden fazla etkinin olabileceğine dair ipuçlarının serpiştirildiği bir roman görüntüsü verir. Çocukluk dönemi, aile içi ilişkiler söz konusu sürece dair önemli veriler içerir. Bu ilişkiler, Alfred Adler'e göre çocuğun oluşum ve gelişim sürecinde bilimsel olarak genel geçerli bir etki olarak görülmektedir. Aile içinde sağlıklı gelişim gösteremeyen çocuk, yaşadığı aşırı duyarlılıkla kendisini aciz ve bir kenara itilmiş hisseder. Bu şekilde başlayan duygusal değişimler tedavi edilmediği sürece çocuğun daha sonraki yaşamında da devam eder. Bundan dolayı, ruhsal olarak sağlıklı olmayan bireyler yetişmeye başlar (Adler, 2011: s. 30-31). Adler'in tanımladığı bu durum, aslında *Malina* romanında aile ortamına ve aile içi ilişkilere dikkat edildiğinde somutluk kazanır. Çünkü aile ortamının ve aile üyelerinin arasındaki ilişkinin bir çocuğun gelişimi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri romanda belirgin bir şekilde ortaya konulur. Ruhsal rahatsızlıkların kaynaklarında aile içi ilişkiler ön planda yer alır. Bu ilişkinin kurucu rolünü üstlenen kişiler, annelerdir. Birey, doğumundan itibaren birçok kişiyle ilişkide bulunur. Yalnız anne, çocuğun doğumundan itibaren onun hem fiziksel hem de sosyal çevresini oluşturur. Bu yüzden anne, çocuğun gelişiminde temel belirleyendir (Masterson, 2008: s. 41). Bu romanda da anne, ben anlatıcının kişilik gelişimi döneminde olumsuz etki yaratan kişilerden birisidir. Çünkü annenin içine kapanık, ezik, eşinin karşısında her zaman suskun ve boyun eğen yapısı anlatıcının zihninde derin bir iz bırakır. Bu izi, anlatıcı şu şekilde örneklendirir;

“Babam rastlantı sonucu bir kez daha eve geldi. Annemin elinde üç çiçek var, bu çiçekler benim yaşamıma ait, kırmızı değil, mavi değil, beyaz değil, ama bu

çiçekler benim için, ve annem ilk çiçeği, babam daha bize yaklaştırmaya fırsat bulamadan, onun önüne fırlatıyor. Annemin haklı olduğunu biliyorum, bu çiçeği onun önüne atmak zorunda, (...) babam annemden de öğ alabilmek için, öteki çiçekleri annemin elinden zorla alıyor, üstlerine basıyor, öfkeye kapıldığında sık sık yaptığı gibi, bu kez de onların üstünde tepiniyor, sanki üç tahtakurusu eziyormuşçasına basıyor ve tepiniyor çiçeklerin üstünde, yaşamımın onca değeri, şimdi yalnızca bu kadar. Artık babama bakamıyorum, anneme sarılıyorum ve bağırmaya başlıyorum, evet, buydu sorun, ortada kana karşı işlenmiş bir günah vardı. Ama sonra sessiz kalanın ve hiç kıpırdamayanın yalnızca annem olmadığını anlıyorum; delirmemek için babamın yüzüne tükürüyorum; gelgelim artık ağızda tükürük kalmamış, babamın yüzüne ağızdan çıkan bir soluk bile rastlamıyor. Babama dokunulamıyorum. Duygulandırılmıyorum. Annem ezilmiş çiçekleri, bir avuç döküntüyü süpürüyor sessizce, evi temiz tutmak için” (Bachmann, 2004: s. 166).

Yukarıdaki alıntı, hem annenin aile ortamındaki ezikliğini hem de olumsuz aile tablosunu somut bir şekilde gösterir niteliktedir. Babasının karşısında neredeyse bir canavara dönüştüğünü gören anlatıcının daha çocukluk döneminde psikolojisi bozulmaya başlar. O, bir anda sahip olduklarının aslında hiç de değerli olmadığına şahit olur. Bu durum da onun hayal kırıklığına uğramasına neden olur. Anlatıcının babasıyla ilgili hatırladığı tek şey; babasının annesine şiddet uygulaması değildir, onun annesini terk edip başka bir kadınla evlenmesi de anlatıcıyı derinden etkilemiştir. Bu durum, onun çocukluk döneminin acı olaylarından birisidir. Sevgisiz, saygısız, kavgalı bir ortamda büyüyen anlatıcının bütün bunlara rağmen güçlü kalması neredeyse imkânsızdır. Yukarıdaki alıntı, annesinin ve babasının tartışmalarına şahit olan anlatıcının zamanla introvert bir yapıya bürünmesine de bir örnektir aynı zamanda.

Romanda baba rolü aile içi ilişkilerde özellikle dikkat çeker. Çünkü anlatıcının çocukluk dönemi babasından dolayı olumsuz bir çizgide seyreder. Hatta geçmişini hatırlamaya başladığı anda aklına gelebilecek mutlu bir an dahi bulamaz. Nitekim Piaget’in ve Inhelder’in de ifade ettiği gibi çocuk, büyüyüp ergenliğe ulaşmış toplumda bir birey olarak yerini alana kadar yaşadığı bedensel değişikliklerle birlikte ruhsal değişiklikler de yaşar. Ruhsal gelişim çocuğun aslında anne karnında canlandığı andan itibaren başlar ve devam eder. Bulduğu ortama göre de şekillenir. Çocuğun doğduğu andan itibaren artık somut olarak var olduğu ailesinde, bu gelişim devam eder ve çevresiyle birlikte zamanla birikim kazanır (Piaget, Inhelder, 2000: s. 9). Alıntıda düşünmeden hareketle, romanda anlatıcının geçirdiği mutsuz çocukluk döneminin onun daha sonraki hayatını şekillendirdiği açık/net bir biçimde görülür. Mutlu bir çocukluk dönemi geçirmeyen anlatıcının aslında bu dönemde gelecekte yaşayacağı sıkıntıların temelleri atılır.

“[...] Karadeniz’in önündeyim ve Tuna’nın Karadeniz’e akmak zorunda olduğunu biliyorum. Ben de onun gibi akacağım (...) Babam nehrin ağzında saklanmış, yorgun ifadeli sarkık gözleriyle, bana geçit vermeyecek dev bir timsaha

dönüştürmüş. (...) Babam bazen gözlerini biraz açıyor, sanki yalnızca orada öyle tembel tembel yatıyormuş, beklediği hiçbir şey yokmuş gibi görünüyor, (...)” (Bachmann, 2004: s. 203).

Romanda baba rolü, anlatıcının onu timsaha benzettiği yukarıdaki kesitlerde somutlaşır ve bu düşünceler, onun babasına olan bakış açısını yoğun bir biçimde gösterir niteliktedir.

Romanın “Üçüncü Adam” başlıklı bölümünde ele alınan baba figürü, anlatıcının babası ile olan ilişkisinde önemli bir yer edinir. Anlatıcının rüyasında gördüğü baba figürü, onun bilinçaltında yer alan babasına bir göndermedir aslında;

“Büyük bir pencere açılıyor. (...) Karanlık bir bulut tarlasına açılıyor. Bulutların altında bir göl uzanabilir (...) Görünmeyen gölün çevresini çok sayıda mezarlık süslemekte. Mezarlıklarda haçlar yok, ama her mezarın üstünde büyük ve karanlık bulutlar var, mezarlar, üstlerinde yazıların bulunduğu taşlar neredeyse gözükmüyor. Babam yanımda duruyor ve elini omzumdan çekiyor, çünkü mezarcı yanıma gelmiş. Babam, emredercesine yaşlı adama bakıyor, mezarcı, babamın bu bakışından sonra, korkuyla bana dönüyor. Konuşmak istiyor, ama yalnızca ses çıkartmaksızın, uzun bir süre dudaklarını oynatıyor ve ben ancak son cümlesini duyabiliyordum; -Burası, öldürülmüş kız çocuklarının mezarlığıdır” (Bachmann, 2004: s. 160-161).

Anlatıcının rüyasında gördüğü karanlık bulutlar, babası ve mezarcı, kız çocuklarının bulunduğu mezarlıklar aslında olumsuz bir baba portresi çizer ve sadece kız çocuklarının bulunduğu mezarlıklar ise küçük bir kız çocuğu olarak aile içindeki negatif ortamın (bunun nedenini babası olarak görür) onu mutsuzluğa, duygusal çöküşe sürüklediğinin bir işareti olarak kabul edilebilir.

Anlatıcının dünyası ile yaşadığı dünya birbirinden oldukça farklıdır. Bu yüzden kendisini dış dünyaya açmak yerine kendi dünyasına kapatır ve bu şekilde yalnızlığını artırır. Kişisel etkileşimler, psikolojik gitgeller, endişeler ve kuşku, kişiyi kendisiyle bir iç hesaplaşmaya sevk eder. Bu yüzden içinde bulunduğu durumdan kurtulmak için farklı kişilik yapılarına bürünür (Kaygın, 2017: s. 1327). Bu doğrultuda anlatıcı, kendi içine kapandığı için yaşadıkları ve duyguları karanlıkta kalır, açığa çıkamaz. Bu şekilde gelişmeye başlayan duygu durumu, onda zamanla bir takım ruhsal bozuklukların ortaya çıkmasına neden olur. Onun çocukluğundan genç kızlığına kadar içinde bulunduğu aile ortamı, ruhsal sıkıntılarının kaynak noktası olur. Aile ortamında başlayan yalnızlığı, içe kapanıklığı, duygusal ruh durumu, sevgiye açlığı ve zamanla ortaya çıkan obsesif kişilik bozukluğu bütün yaşamını şekillendirir.

III. Anlatıcı-Ivan-Malina İlişkisi ve Anlatıcının Obsesif Ruh Hali

Roman, aslında anlatıcının Ivan'a olan saplantılı/tutkulu aşkı, Malina ile olan önemsiz ilişkisi ve Nazi terörü etrafında dönerken, anlatıcının obsesif kişilik bozukluğu romanın temel belirleyeni olarak karşımıza çıkar. Roman Viyana'da, bir

Macar sokağında geçer. Olayların içinde yer alan, hem aktaran hem de yaşayan konumunda olan anlatıcı, mekân olarak bir Macar sokağını seçer ve romanın önemli bu üç figürü bu sokakta yaşar.

Romanın önemli kişileri anlatıcı, Ivan ve Malina'dır. Anlatıcı, önce bu kişilerle olan durumunu betimler; "Ivan ve ben: bir noktada birleşen dünya. Malina ve ben, ikimiz bir olduğumuz için aykırılaşan dünya" (Bachmann, 2004: s. 117). Anlatıcı, duygusal, şüpheli, alıngan, zayıf karakterli, asosyal, hayatına koyduğu kişiyi odak noktası yapan bir kişiliğe sahiptir. Bu kurgusal özellik aslında anlatıcının saplantılı yapısının bir işareti olarak algılanabilir. O, herhangi bir hedefi olmayan karakterde şekillendirilmiştir. Etrafında zaman geçirebileceği kimse yoktur. Tamamen yalnızdır. Bu yalnızlığını giderdiği tek kişi Ivan'dır. Bu yüzden Ivan, onun tek yaşam kaynağıdır. Çünkü mutlu olduğu her anın Ivan ile birlikte olduğu an olduğunu düşünür. Ivan ise olumsuz özellikler sergileyen bir figürdür. Duygusuz, anlayışsız, bencil/aşırı derecede egoist bir kişi olarak donatılmıştır. Önceden evlenmiş ve eşinden ayrılmış ve o evliliğinden iki çocuğu vardır. Malina ise Ivan'a göre daha olumlu özellikler sergileyen bir kişidir. Karşısındaki insana değer veren, anlayışlı, duygusal bir yapıda bir kişi olarak karşımıza çıkar. Romanın başlangıcından itibaren özellikle dikkat çeken nokta, anlatıcının Ivan'a olan bağımlılığı ve Ivan olmadan bir yaşam sürdürememesidir. Anlatıcının Ivan'a bağımlılığı hastalık derecesinde olduğu için obsesyon düşüncesinin yolunu açar. Çünkü obsesyonda kişinin istem dışı, elinde olmadan, kendisini unutturmasına düşündüğü ya bir kişi ya da bir nesne söz konusudur (Erek, 2006: s. 8). Anlatıcının Ivan'a olan obsesif ruh hali romanda gözden kaçmayacak derecede belirgin ve yoğun bir biçimde aktarılmıştır. O, bu yüzden hayatının parolası olarak Ivan'ı görür ve ondan asla ayrılmayacağını ifade eder;

"(...) daha bugünden geleceğin yerine geçen bu parolanın adı, tabii ki Ivan'dan başka bir şey olamaz. Parola, Ivan. Ve hep, hep Ivan. (...) ben Ivan'ın yanından bir santim bile ayrılmayacağım, küçük pusulalarımızı imzalararken kullandığımız, birbiriyle özdeş olan, net bir tınıyla yankılanan ilk harflerimizi bir uyum içersine sokacağım, üst süte yazacağım ve biz, adlarımız arasındaki bu birleşmeyi gerçekleştirdikten sonra, ilk sözcüklerin yardımıyla bu dünyayı yeniden onurlandırmaya dikkatle başlayabiliriz" (Bachmann, 2004: s. 34-35).

Anlatıcı, sadece Ivan ve kendisini içine alan bir dünya oluşturmuştur. Bu dünyaya başkasını sokmaz. Bu dünya, anlatıcı ve Ivan'a özeldir. Bağımlılık derecesinde bir tutkuyla âşık olduğu Ivan, anlatıcının mutlu bir hayat sürdürebilmesi ya da kendisini hayata bağlaması için bir kaynak rolü üstlenir.

Öznel/kişisel bir bakış açısının hâkim olduğu romanda, anlatıcının aktarımı Ivan'a olan uçsuz bucaksız bağımlılığını romanın her satırında hissettirecek kadar duygulu ve yoğundur. Bu aşırı bağımlılık, anlatıcının sadece Ivan'ı görmesi ile değil, onun sesini duymak için çabalamasıyla da somutlaşır. Onu göremediği anlarda sesini duymak için çırpınışı ve her gün Ivan'ın aramasını beklemesi romanın birçok kesitinde görülür. Eğer Ivan ile görüşme ya da telefonlaşma

şeklinde herhangi bir iletişim kuramazsa insanlardan uzaklaşır ve hayattan kopar. Telefon, Ivan ile kurduğu bağlantının aracısı olarak anlatıcı tarafından oldukça önemli bir nesne olarak nitelendirilebilir. Anlatıcının telefona bu derece önem vermesi, onun Ivan saplantısına bir işaretidir;

“Ama ben, telefonun önünde yere diz çöküyorum ve Malina'nın da beni bu durumda asla yakalamamasını diliyorum, tıpkı seccadesine kapanan bir Müslüman gibi, nasıl telefonun önünde, alnım parkeye yapışık, yere çöktüğümü o da asla görmemeli. (...) benim numaram, 72 31 44 çevriliyor, çünkü Ivan artık her kadranda ezbere çevirebilecek kadar beni biliyor, numaramı saçlarımdan, dudaklarımdan ve ellerimden daha kolay buluyor” (Bachmann, 2004: s. 44-45).

Ivan ile anlatıcının ilişkisi, yüz yüze görüşmekten çok telefon konuşmaları aracılığıyla yürür. Ivan ve anlatıcı arasında geçen konuşmalarda belirgin bir konu yoktur. Konuştukları şey, buluşmak için Ivan'ın zamanı olup olmadığıdır. Anlatıcının sürekli Ivan'ın aramasını beklemesi ve Ivan'ın zamanı olduğunda görüşmeleri anlatıcının ilişkideki rolünü gösterir niteliktedir. Onun Ivan ile telefonlaşması zamanla bir tutkuya dönüşür. Ivan'ın onun telefon numarasını ezbere bilmesi bile onu mutlu etmeye yeter. Telefon her çaldığında arayanın Ivan olduğunu düşünür ve telefonu büyük bir heyecanla açar. Eğer arayan kişi Ivan ise heyecanlanır ve konuşurken kendisine hâkim olamaz. Ama arayan kişi Ivan değilse içine kapanır, kimseyi görmek hatta duymak istemez, yemek yemeyi unuttur, Romanda onun bu davranma biçimini depresif olarak değerlendirmek için yeterli veri/ipucu saptanabilir. Depresyonda kişinin hayattan kopması ve hiçbir şeyden zevk almamaya başlaması söz konusudur. Umutsuzluk, mutsuzluk, isteksizlik, kişinin kendisiyle çatışma yaşaması gibi durumlar hâkimdir (Bourgeois, 2008: s. 74). Bu tanımlamaya, anlatıcının durumu uymaktadır. Aslında obsesif kişilik bozukluğuna çoğunlukla depresyon belirtileri eşlik eder. Klinik çalışmaları bir kişinin obsesif olmadan önce depresyon belirtileri gösterdiğini ya da obsesif olduğu sırada depresyona girdiğini gösterir. Ancak obsesif bir kişinin depresyon süreci yaşaması şart değildir (Karamustafalıoğlu, 2000: s. 27). Bu depresyon belirtileri, anlatıcıda Ivan ile görüşmediği zamanlarda ortaya çıkar, hayatını Ivan'a göre şekillendirmesi de yine onun kendisini hiçe saydığının bir göstergesi olarak görülür;

“Ivan başka erkeklerden farklı olarak, özellikle bir telefon beklememden, onun için zaman ayırmamdan, kendimi onun boş saatlerine göre ayarlamamdan asla hoşlanmaz, onun için bunları gizli yaparım, ona uyarım ve onun derslerini düşünürüm, çünkü ilk derslerimin çoğunu Ivan'dan aldım. (...) Telefon bir kez daha çalıyor, fakat ses hemen kesiliyor, dikkatli bir çalıştı, Ivan'dı belki, yalnız Ivan olabilir ve eğer gerçekten Ivan idiyse, o zaman henüz ölmüş olmak istemiyorum, henüz değil, Ivan benden memnun olmalı be çoktan uyuduğumu düşünmeli” (Bachmann, 2004: s. 43).

Anlatıcı, saplantılı bir biçimde hayatını sadece Ivan'a adar ve ona göre bir yaşam tarzı belirler. Bu yaşam tarzının merkezinde, yalnızca Ivan vardır. Sadece

kendisine ve Ivan'a ait bir dünya kurar ve o dünyadan çıkmaz. Tamamen kendi dünyasında yaşayan anlatıcı, bu bağlamda Ivan tarafından terk edilme düşüncesine dahi katlanamaz.

“(…), onu duyduğum, onun da beni duyduğunu bildiğim sürece hayattayım” (Bachmann, 2004, s. 44). *“Ben nasıl onu gereksiniyorsam, Ivan'ın da beni gereksinmesini istiyorum, bütün bir yaşam boyu”* (Bachmann, 2004: s. 73).

Terk edilme, alışılmış bir ortamdaki uzaklaşma ya da ayrılmak zorunda kalma, kişiyi depresyona sürükleyen ve kişide anormal davranışların ya da düşünce tarzlarının ortaya çıkmasına neden olan bir durumdur. Anti sosyalleşme, sosyal hayata ayak uydurmada çekilen sıkıntı ile kendisini gösterir. Kişi, sosyal dünyada sıkıntı yaşar ve kendisinin oluşturduğu dünyaya kaçarak orada yaşamak ve mümkünse onun dışına çıkmamak için çabalar (Masterson, 2008: s. 113). Anlatıcı da kendisi ve Ivan için kurduğu dünyada yalnızdır.

Ivan ve anlatıcı arasındaki ilişki oldukça tuhaftır. Ivan'ın baskın olduğu yani sözünün geçtiği, anlatıcının da tam aksine pasif olduğu bir ilişki söz konusudur. Ivan'a olan tutkusu ve bağlılığı ona ilişkide söz hakkı tanımaz. Onlar, hiçbir şekilde ortak bir karar almazlar, geleceğe dair plan yapmazlar, özellikle Ivan kendi kişisel hayatından vazgeçmek istemez, anlatıcının isteklerini bilmez hatta onun isteklerinin ne olduğuyla da ilgilenmez. İlişkilerinde bekleyen taraf her zaman anlatıcı olur;

“Yalnızca, adı Ivan olan sevincime ve yaşamıma tutup şöyle diyemiyorum: Sen, yalnız sen, sevincin ve yaşamın ta kendisisin! Söyleyemiyorum, çünkü aksi takdirde Ivan'ı daha çabuk yitirebilirim, şimdi de kimi zaman yitirmekteyim, bunu, bu günlerde sevincin sürekli eksik oluşundan anlıyorum.(…) Evde yere uzanıyorum ve bekliyorum, bekliyorum, soluk alıyorum, soluğumu tüketiyorum, giderek daha da tüketiyorum, birkaç küçük çarpıntıdan daha fazlası bu (...)” (Bachmann, 2004: s. 252-253).

Anlatıcı, Ivan'ın geçmişi hakkında çok şey bilmez, bilmek ister fakat Ivan buna fırsat vermez. İlişkide otoriter olan taraf Ivan'dır. Bu yüzden, anlatıcı herhangi bir fonksiyona sahip değildir. Ivan'ın istekleri yerine getirilir ve anlatıcı bu şekilde dünyanın en mutlu kadını olur. Çünkü hayatını adadığı erkeği mutlu ettiğine inanır. Onun için önemli olan kimin ne istediğinden çok Ivan'ın yanında olmaktır. İstemediği durumlarda dahi Ivan'ın yakınında olmak için ses çıkarmaz, tepki göstermez. Bu şekilde davranarak kendi benliğini hiçe sayar ve ruh dünyası zarar görmeye başlar. Erkek egemen bir ilişkide anlatıcı, partneri tarafından yönetilen bir kukla görevi üstlenir. Ivan için bir şeyler yapmak anlatıcının hayatını anlamlı kılar. Ivan'ın isteklerini gözlerinden okumaya çalışır ve o ne istiyorsa hemen yerine getirir. Ivan'ın hayatına girdiği günü asla unutmaz ve o güne özel bir anlam yükleyerek, Ivan ile arasındaki ilişkiyi kutsallaştırır;

“Yemek kitaplarından Ivan'ın hoşlanabileceği şeyleri, artık yapamayacaklarımı ya da hala yapılabilecek olanları çıkarıyorum, (...) Ivan'ı

şasırtmaya çalışıyorum. (...) Aşırı zor, aşırı uzak, aşırı yorucu diyebileceğim hiçbir şey yok, yeter ki Ivanlı bir yaşam parçası kapabileyim, (...) Ivan'ı seveli bugün yirmi yıl oldu ve onu tanıyalı bu ayın 31. gününde bir yıl, üç ay olacak” (Bachmann, 2004: s. 79).

Ivan'a biraz daha yakın olmak için sonucunu düşünmeden hareket eder. Ivan düşüncesi, onun mantık çerçevesinde davranmasına engel olur. Her defasında daha kararlı bir şekilde ona yakın olmak için her şeyi dener.

Aslında anlatıcının Ivan ile olan paradoksal ilişkisi ve bu ilişki sürecinde gösterdiği değişim, Ivan'ın karşısında hem kadın olarak hem de birey olarak yaşadığı problemleri artırır ve o, bu değişiminin farkında değildir. Onun için önemli olan kendi mutluluğu değil aksine Ivan'ın mutluluğudur.

“Ivan akşam yemeğinde, Macaristan'da çok sık yelken kullandığını söylediğinde, hemen yelken kullanmayı öğrenmek istiyorum, mümkünse hemen yarın sabah, isterse Eski Tuna'da Kaiserwasser'de olsun, sırf eğer Ivan günün birinde yeniden yelkenle çıkarsa, hemen onunla gidebileyim diye. Çünkü Ivan'ı yalnız kendimle elde tutmayı başaramıyorum” (Bachmann, 2004: s. 79).

Anlatıcının bütün dünyası Ivan olmasına rağmen, Ivan anlatıcıya karşı yoğun duygular beslememektedir. O, sadece kendisini düşündüğü için hayatına soktuğu kişiler onun için önem teşkil etmez. Ancak anlatıcının Ivan'a olan sevgisi o kadar büyüktür ki Ivan'ın bu davranış biçimini ve egoistliğini göremez. Onun sosyal ortamının olmaması, Ivan'ı hayatının merkezi yapar ve sadece Ivan'a güzel görünmek ister;

“(…), rastlantılar bir kez, ama yalnızca bir kez Ivan'la kentte karşılaşmamızı sağlamalıydı, onun yanında birileri, benim yanımda birileri, hiç olmazsa o zaman Ivan, benim başka türlü de görünebileceğimi, giyinmesini bildiğimi (bundan emin değil), konuşkan olduğumu (bundan daha da emin değil) anlardı” (Bachmann, 2004: s. 41).

Anlatıcı, her ne kadar Ivan'ın karşısına güzel bir kadın olarak çıkmaya özen gösterse de kendisini sevmez. Bu nedenle, öz bilince sahip değildir. Ivan ise anlatıcının aksine sosyal bir kişidir ve hedeflerinin peşinden koşan bir karakterde şekillendirilir. Aslında Ivan ve anlatıcı, iki zıt karakterde kişilerdir. İstekleri, amaçları, bakış açıları, dünyayı algılayışları tamamen farklıdır;

“Bugün Ivan bende, bir dahaki defa ben onda olacağım ve Ivan'ın canı benimle cümleler kurmak istemiyorsa, o zaman kendisinin ya da benim olan satranç takımını çıkarıyor, kendi evinde ya da benim evimde ve beni oynamaya zorluyor. Öfkeye kapılıyor, iki hamle arasında ağızdan çıkanlar, ayıp ya da komik Macarca sözcükler olmalı, (...)” (Bachmann, 2004: s. 47).

Anlatıcı, yukarıdaki kesitte olduğu gibi kendisini bir tarafa bırakıp Ivan nasıl davranır diye düşünerek hareket eder. Satranç sevmese dahi Ivan için oynamayı kabul eder. Bu da onun zamanla kendisini kaybetmesine ve

Ivanlaşmasına neden olur. Ivan'a göre bir hayat tarzı benimsemek ve ona göre yaşamak anlatıcıyla özdeşleşir. Duyguları, korkuları, arzuları, sezgileri Ivan ile birlikte değişir. Artık Ivan için yaşayan bir kadın söz konusudur.

Anlatıcının Malina ile olan ilişkisinde ise tutku dolu bir ilişki söz konusu değildir. Malina, onun Ivan ile ilişkisi olduğunu bilir fakat buna tepki göstermez. Malina, iyi bir arkadaştır ama duygusal değildir. Bu yüzden anlatıcı, Ivan'la tutku dolu bir ilişki peşindedir. Aslında hem Ivan hem de Malina anlatıcı için olumsuz kişilerdir. Her ikisi de onu yıkıma uğratmıştır. Anlatıcı, Ivan ile tutkulu bir aşk peşinde olduğu için kadın kimliğini korumuş, Malina'da ise tam aksine öldürmüştür. O, Malina ile olan ilişkilerini şu şekilde özetler;

“(…), hiç benzeşen yanımız yok, çok ayırız, ve bu, cinsiyetten, türden, onun kişiliğinin oturmuşluğundan, benim kişiliğimin oturmamışlığından kaynaklayan bir soru değil. (...) öyle sanıyorum ki, bugün bile birbirimizle ilğimiz az, birbirimize sabrediyoruz, birbirimize hayret ediyoruz, ama benimkisi meraktan doğan bir hayret, (...) benim için asıl huzursuzluk kaynağı olan durum, varlığımın onu asla tedirgin etmemesi, varlığımı istediği zaman algılaması, söylenecek bir şey olmadığı zaman algılamaması; sanki evin içinde sürekli birbirimizin yanından geçiyormuşuz gibi; sanki günlük hayatımızın içersinde birbirimizi görmezlikten, duymazlıktan gelmemiz olasıymış gibi” (Bachmann, 2004: s. 25-26).

Anlatıcı ve Malina arasındaki ilişki, anlamını yitirmiştir. Her iki taraf için de bu olağan bir şey ya da olması gereken bir şeymiş gibi rutin hale gelmiştir.

Romanı iki kategoriye ayırırsak bir tarafta anlatıcı-Malina diğer tarafta da anlatıcı-Ivan ilişkisi söz konusudur. Anlatıcı ve Malina ilişkisinde ilişkiyi belirleyen kişi anlatıcı olurken diğer tarafta yani anlatıcı ve Ivan arasındaki ilişkide sınırları belirleyen kişi Ivan olmaktadır. Ben anlatıcı, bir tarafta baskın bir karaktere sahip iken, diğer tarafta da tam tersi ezik bir görüntü sergiler. Bu ilişkilerde dikkat çeken nokta, ilişkiyi belirleyen kişilerin suskunluğudur. Anlatıcı, Malina ile yaşadığı ilişkide oldukça suskun bir tavır takınırken, Ivan ile yaşadığı ilişkide daima konuşan taraf olur. Ivan, susmayı tercih ederek mesaj verir aslında. “Ivan gülerken, ama yalnızca bir kez, şöyle diyor; Beni yerleştirdiğin yerde soluk alamam, lütfen o denli yükseklere koyma beni, (...)” (Bachmann, 2004: s. 287). Ivan'ın bu mesaj anlatıcı için hoş olmamaktadır. Malina tarafında ise anlatıcının suskunluğu ve Malina'nın iletişim kurmaya çalışması söz konusudur (Reika, 1994: s. 156-158).

IV. Sonuç

Malina romanı, Bachmann'ın yapıtlarının bir özeti olarak düşünülebilir. Roman, savaş eleştirisi, çocukluk anıları, günlük hayatta ırkçılığın etkileri, kadının baskı altında yaşaması, savaş sonrası toplum durumu ve kadın erkek arasındaki ilişki gibi birçok konuyu kapsar. Aslında roman, okurun bakış açısına göre hem psikolojik hem sosyolojik hem de feminist özellikler açısından çok yönlü bir

görüntü çizse de, romanda baskın olan konu obsesif bir kişinin ruh durumu ve bu ruh durumunun anlatıma yansımasıdır.

Bachmann'ın anlatıcısı anlatma eyleminin gerçekleştirirken öznelliğini olabildiğince yoğun bir biçimde okura hissettirir. Olay örgüsü, *Malina*'nın baskın olduğu bir yörüngede olsa bile anlatıcı/Ivan ilişkisi ve bu ilişkideki obsesif yapı *Malina* romanına değişik bir hava kazandırır. Bu obsesif hava, Bachmann'ın erkek egemen dünyaya başkaldırısının bir dışa vurumu olarak değerlendirilebilir. Romanın bu özelliği anlatısal bir kurgunun tematik bir çerçeve ile oldukça başarılı bir uyumuna son derece iyi bir örnektir.

Kaynakça

- Adler, Alfred. (2011). *Bireysel Psikoloji*. Ali Kılıçoğlu (Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Arak, Hüseyin. (2007). "Die Stileigenschaften In Ingeborg Bachmanns Roman Malina", *Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 21(1). s. 197-209.
- Bachmann, Ingeborg. (2000). *Malina*. Ahmet Cemal (Çev.). Yapı kredi Yayınları.
- Bourgeois, Marc-Louis. (2008). *Şizofreni*. İsmail Yerguz (Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Cichrová, Aneta. (2012). "Beziehungen zwischen Männern und Frauen in den Romanen von Ingeborg Bachmann und Max Frisch". Universität Pardubice Philosophische Fakultät.
- Dökmen, Üstün. (2006). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. 36. Baskı. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Erek, Şakire. (2006). "Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Panik Bozukluğu Olan Hastalarda Bipolar Bozukluk Komorbiditesi ve Afektif Temperament Özelliklerin Karşılaştırılması". T.C. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi 9. Psikiyatri Birimi. İstanbul.
- Folio, Nicolas. "Wer ist Malina?". Master 1 Etudes Germaniques Malina-Ingeborg Bachmann Francine Maier Universite Rennes 2.
- Karabacak, İnci. (2013). "Ingeborg Bachmann'ın "Malina" Adlı Eserinin Feminist Açısından İncelenmesi". *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), s. 235-242.
- Karamustafalıoğlu, K. Oğuz; Karamustafalıoğlu, Nesrin. (2000). "Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Depresyon". Klinik Psikofarmakoloji Bülteni. Cilt: 10. Sayı: 1. 2000 / Bulletin of Clinical Psychopharmacology.

- Kayğın, Şenay. (2016). Siegfried Lenz'in (Trümmerliteratur) Yıkıntı Edebiyatı Örneği Olarak "Almanca Dersi" Romanı, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (57), s. 17-26.
- Kayğın, Şenay. (2017). "Arthur Schnitzler'in Leutnant Gustl (Teğmen Gustl) Adlı Novelinde Baskın Figür Ve Toplumsal Bir Prototip Olarak Kişilerin İncelenmesi". *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(4), s. 1324-1332.
- Kostka, Teresa. (2009). "Ingeborg Bachmanns Roman, Malina" als Drehbuch und Film- ein Vergleich (Powieść Ingeborg Bachmann, Malina" jako scenariusz film-porównanie)". Uniwersytet Rzeszowski - Wydział Filologiczny Instytut Filologii Germańskiej. Rzeszów.